

איציק וזויה

הערכים שבהם עוסק השיעור: שוויון ומניעת אפליה.

נושא הדין: גזענות ואפליה על רקע מוצא עדתי (כנגד מזרחים).

שאלת דיון מרכזית: מה הופך אמנות לגזענית?

ה"אחרים" שאליהם מתייחסת הפעילות

הכנות: בנספח מופיעים 10 דפים שבכל אחד מהם תגובה אחת לציור "איציק" (ראו נספח). יש לתלות את הדפים על קירות הכיתה ולכסות אותם בדפים חלקים כדי שלא יהיו גלויים לעין בתחילת הפעילות.

מהלך השיעור:

רקע:

משתפים את התלמידים ברקע

- זויה צ'רקסקי היא אומנית ישראלית ילידת אוקראינה, שהתפרסמה בזכות יצירות המציגות סצינות מעולמם של עולי ברית המועצות במולדתם ובישראל.
- יצירותיה נחשבות ישירות ולעתים בוטות, וחלק מהן חוללו מהומות.
- צ'רקסקי נחשבת לאומנית ישראלית בולטת. היא הציגה תערוכות בגלריות ובמוזיאונים חשובים, ויצירותיה נמכרות בסכומים גבוהים ונרכשות על ידי אספנים.
- אחד מציוריה של זויה צ'רקסקי, שהוצג בתערוכה במוזיאון ישראל, נקרא "איציק".

צפייה בציור "איציק":

- צופים עם התלמידים בציור "[איציק](#)".
- שואלים שאלות של עיבוד ראשוני:

מה רואים בציור?

הערות למורה:

— חשוב לוודא שהתלמידים מבינים את הפרטים הבאים: (א) הציור מתאר תקיפה מינית, (ב) משם הציור יחד עם הפרטים שבו ניתן להבין שמדובר בבעלים של פלאפליה בשם "פלאפל איציק", אשר בסוף יום עבודה, תוקף מינית מלצרית שעובדת במקום, (ג) הרקע שידוע לנו על נושאי הציור של זויה צ'רקסקי מוביל

איציק וזויה

אותנו להניח שהמלצרית היא יוצאת ברה"מ.
— כדאי לעודד את התלמידים להתייחס לכמה שיותר מרכיבים בציור שמייצגים סטריאוטיפים על גבר מזרחי (השם "איציק", צבע העור והשיער, ההופעה - הלבוש, התכשיטים, שיער הגוף, העיסוק (בעל פלאפליה), תליית התמונה של הרב עובדיה יוסף על הקיר).
— ניתן להתייחס גם לסטריאוטיפים על יוצאות ברה"מ שבאים אולי לידי ביטוי בדמותה של המלצרית (צבע העור והשיער, גזרת ה"בארבי", הלבוש החשוף, העיסוק במלצרות).

איזו תגובה הציור מעורר בכם?

- מספרים לתלמידים שהציור חולל מהומה, לאחר שאשת התקשורת והאקטיביסטית המזרחית אורטל בן דיין כינתה אותו "גזענות במסווה של אומנות" בפוסט שהעלתה לפייסבוק

מתודה - קריאת תגובות:

- הסתובבו בכיתה וקראו את התגובות.
- רשמו על פתק את המספרים של שתי תגובות: תגובה אחת שמעוררת אצלכם הזדהות, ותגובה אחת שמעוררת אצלכם כעס או התנגדות

דיון:

*הערה למורה: אם הזמנים קצרים, כדאי להתמקד בשלוש השאלות הראשונות.

- שתפו בתגובה שעוררה אצלכם הזדהות.
- שתפו בתגובה שעוררה אצלכם כעס או התנגדות.
- בעיניכם, האם הציור מציג את הגבר המזרחי בצורה גזענית?
- האם עמדתכם ביחס לציור מושפעת מכך שהציירת היא יוצאת ברה"מ? (זאת, התחשב בכך שנשים יוצאות ברה"מ סובלות גם הן מגזענות, מאחר שהסטריאוטיפים מתייגים אותן כנגישות מינית ו"קלות להשגה").
- ***הערה למורה:** אפשר לציין פה שסקרים מלמדים שנשים יוצאות ברה"מ סופגות יותר אלימות מינית מנשים אחרות בחברה הישראלית.
- האם נתקלתם בגזענות ביצירות אומנות, כמו למשל ציורים, איורים, סרטים, סדרות טלוויזיה או ספרים?
- מה, לדעתכם, הופך יצירה אומנותית נתונה מתוצר לגיטימי לביטוי פסול של גזענות?

סיכום: מבקשים מהתלמידים: חשבו על משהו אחד ש"לקחתם" מהשיעור. מקיימים סבב ומזמינים את התלמידים לשתף בקצרה.

איציק וזויה

נספח: פתקי תגובות לתלייה על הקיר

[להורדה](#)

[חומר נוסף לצורך העמקה \(רשות\)](#)

הערה למורה: החומר מיועד עבורך, ולפי שיקול דעת ניתן לשימוש גם עם תלמידים.
1. מאמרים מתוך כתב העת לאומנות "ערב רב" (מאמרים אלה כתובים בשפה אקדמית מאוד, ואם מפגישים את התלמידים עם קטעים מתוכם, יש לתווך להם את הקטעים).

- [אל תעלו אמנות לפייסבוק, כל הערסים יבואו](#) - מאמר מאת אורטל בן דיין
- [בין שעשוע למחאה זועקת - מאמר מאת אלינה יקירביץ'](#)

2. התייחסויות של זויה צ'רקסקי לסערה שהציור חולל: קטע מראיון ב"חוצה ישראל" עם קובי מידן, התייחסות במסגרת ראיון שפורסם ב"הארץ".

 ציוד ותשתיות נחוצים: דפים עם תגובות לציור (ר' נספח), 10 דפים חלקים, מספריים, סלוטייפ, מחשב, מסך, מקרן.